

LGBTİ+'lar İçin Daha EŞit ve Özgür Üniversiteler:

Güvenli Alanlara Dair Politika
ve Uygulama Önerileri

Yayına Hazırlayan

Eşit Haklara Erişim Programı

Yayınlayan

ÜniKuir Derneği

Ankara, Nisan 2023

Supported by
EUROPEAN
ENDOWMENT **DEMOCRACY**

*Bu yayın European Endowment for Democracy (EED) katkısıyla hazırlanmıştır.
Yayının içeriği EED'nin resmi görüşünü yansıtmaz. Yayında yer alan
bilgi ve görüşlerin sorumluluğu yalnızca ÜniKuir Derneği'ne aittir.*

İÇİNDEKİLER

1. Giriş
2. Nedir Bu Güvenli Alan?
3. Mediko-Sosyal Merkezleri veya Sağlık, Spor ve Kültür Daireleri
4. Eşitlik Ofisleri - Cinsel Taciz ve Şiddeti Önleme Birimleri (CTS'ler)
5. Ortak Sosyalleşme Alanları
6. Yurtlar
7. Derslikler, Akademisyen ve Kulüp Odaları
8. İyi Örnekler ve Özne Deneyimleri
9. Son Söz
10. Kaynakça

01. GİRİŞ

ÜniKuir Derneği kurulduğu günden bu yana üniversiteli ve genç LGBTİ+'ların yaşadıkları sorunları gündemleştirmek ve LGBTİ+'lar için daha güvenli ve özgür üniversitelerin imkanlarını aramak ve bu alanlarda hak savunuculuğu yapmak üzerine çalışmalar yürütüyor. Geçtiğimiz üç yılda üniversiteli LGBTİ+'lar ve akademisyenlerle kurduğumuz temaslar, sahadaki deneyimlerimiz ile kampüslerin başta öğrenci LGBTİ+'lar olmak üzere her üniversite bileşeni için daha güvenli ve özgür olması için politika ve uygulama önerilerinde bulunmaya, izleme çalışmaları yapmaya devam ediyoruz.

2021 yılının Ağustos ayında SPoD ile Ankara ve İstanbul'daki devlet üniversitelerinde hak temelli bir izleme ve raporlama çalışması yapmak, üniversitelerdeki LGBTİ+'ların haklarını ve LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılıklar konusunda üniversitelerdeki mevcut durumu tespit etmek için yola çıkmıştık. 1 yıl süren çalışmalarımızı derlediğimiz *Ankara ve İstanbul'daki Devlet Üniversitelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu*'nu geçtiğimiz yılın Ağustos ayında yayınladık. Bu yıl ise üniversitelerde hak temelli izleme çalışmalarımıza Ankara ve İstanbul'da bulunan 10 vakıf üniversitesi ile devam ediyoruz. 2022 yılında Ankara ve İstanbul'da bulunan 19 devlet üniversitesinin izlemenin yanı sıra Üniversitelerde LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ve Hak İhlalleri 2022 Yılı Raporu'nda ulaştığımız 39 üniversitede gerçekleşen ayrımcılık ve ihlallerini raporladık. Tüm bunların sonucunda, üniversiteleri LGBTİ+'lar için daha eşit ve özgür kurumlara dönüştürmek umuduyla üç farklı konuda Politika ve İyi Uygulamalar Rehberi hazırlamak için çalışmalarımıza başladık. 2023 yılı içerisinde okuyucuyla paylaşacağımız bu 3 rehberin temalarını ise şu şekilde belirledik: LGBTİ+'lar için daha güvenli kampüs; akademisyenler ile ilişkiler ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten müfredat; LGBTİ+ haklarını gözeten yönetmelikler ve üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları.

2021 yılından itibaren yaptığımız çalışmalar, devlet üniversitesi ya da vakıf üniversitesi fark etmeksizin LGBTİ+'ların üniversitelerde güvenlik görevlileri, idari personel, üniversite yönetimi ve akademik personel ve akranları tarafından ayrımcılığa, zorbalığa ve şiddete maruz bırakıldığını gözler önüne sermektedir. Üniversiteli LGBTİ+'lar kampüslerin giriş kapılarından (nizamiyeler) başlayarak, dersliklerde, öğrenci işleri gibi idari binalarda/bölümlerde, ortak alanlarda ve yurtlarda ayrımcılığa, kötü muamaleye maruz bırakılmaktadırlar. Tüm bu olumsuzluklar, ayrımcılıklar ve şiddet; üniversitelerdeki LGBTİ+'ların eğitim öğretim hayatlarını, akademik kariyerlerini, üniversiteleriyle, çevreleriyle ve yaşamla bağlarını, ruh sağlıklarını temelden etkilemekte, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimlerini gizlemek zorunda kalmalarına sebep olmaktadır.

Örneğin, 2021 yılında yaptığımız araştırmalara göre, Ankara ve İstanbul'daki devlet üniversitelerinden araştırmaya katılan LGBTİ+'ların %57'si cinsel kimliğini

ve yönelimini açıklayamıyorken; %56,8'i ise üniversitede kendini güvende hissetmemektedir¹. Vakıf üniversitelerinde eğitimlerine devam eden LGBTİ+ öğrencilerin ise %38,1'i cinsel kimliğini ve yönelimini açıklayamıyorken; %38'i de üniversitelerinde kendilerini güvende hissetmemektedir². Bu araştırmaların dikkat çeken bulgularından bir diğeri ise kampüslerdeki güvenli alanların varlığı ile LGBTİ+'ların üniversitelerde ayrımcılığa uğramamaları üzerinde görece bir önemi olduğu bulgusudur. Bir diğeri deyişle, dersliklerin, kampüsteki ortak kullanım (yurt, kütüphane, kampüs girişleri, spor salonları vb.) alanlarının ve idari binaların LGBTİ+'lar için güvenli ve kapsayıcı olması, ayrımcılığa maruz bırakılmamaları konusunda en etkili değişkendir.

Bu sebeple, *Politika ve İyi Uygulamalar Rehberi* serisinin ilkinde kampüsleri LGBTİ+'lar için daha eşit ve özgür bir hale getirmek için inşa edilebilecek güvenli alanlara dair politika ve uygulama önerilerini sunmayı amaçladık. Rehberde kampüslerde güvenli alanın LGBTİ+'lar için ne anlama geldiğini, neden gerekli olduğunu, kampüslerin LGBTİ+'lar için güvenli alanlara dönüştürülmesinde atılabilecek adımları ve iyi örnekleri bulacaksınız.

LGBTİ+'lar için daha güvenli ve özgür kampüsler umuduyla,
İyi okumalar!

1 ÜniKuir Derneği ve SPoD (2022). Ankara ve İstanbul'daki Devlet Üniversitelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu. Ankara. <https://www.kuirizlem.org/pdf/ANKARA-VE-ISTANBUL-DAKI-DEVLET-UNIVERSITELERINDE-LGBTI+HAKLARI-BAGLAMINDA TOPLUMSAL-CINSIYET-ESITLIGI-RAPORU.pdf> 12 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

2 ÜniKuir Derneği (2022). Üniversiteli LGBTİ+ Toplulukları Yıllık Raporu 2021 Yılı. Ankara. <https://www.unikuir.org/assets/public/projects/dosyalar/universiteli-lgbti-ogrenci-topluluklari-yillik-raporu-2021.pdf> 12 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

02.

NEDİR BU GÜVENLİ ALAN?

Güvenli alan (*safe space*) ayrımcılık, istismar, taciz ve şiddetten arındırılmış mekan, ilişki ve bir aradalıkların çeşitli kimlik ve deneyime sahip kişiler için özgür ve iyi hissettiği mecralar olarak ifade edilebilir. Bu mecralar fiziksel olabildiği gibi sanal da olabilmektedir. Sözlü veya sözsüz, iletişimin olduğu her bir aradalıkta, karşılaşmada, ilişkilenede etkileşimin, temasın parçası olan kişiler için güvenli alan temel bir ihtiyaç anlamına gelebilir. Çeşitliliklerin kapsandığı ve farklılıkların fikrinsel çatışmalara dönüşse dahi incitici olmadan şiddetsiz iletişim biçimleriyle konuşulabildiği, tartışılabildiği, çözülebildiği, bir arada bulunulabildiği ve ayrımcı, dışlayıcı davranış ve tutumlardan uzak atmosferleri ve mecraları, güvenli alan olarak tarif etmek mümkündür.

Susanne Luhmann'ın *Kaos Q+ 4*. sayısında yer alan “Queer Pedagojiyi Yerinden Oynatmak: ‘Güven alanı’ illüzyonu” (“Un-settling Queer Pedagogy: The Illusion of ‘Safe Space’”) başlıklı makalesinde, burada ele aldığımız güvenli alan kavramı, “güven alanı” olarak çevrilmiştir³. Luhmann yazısında feminist, queer ve sivil haklar hareketleri içinde gelişmiş güvenli alan kavramının asıl olarak şiddet ve tacize karşı özgürlük mücadelesinde gündeme geldiğini belirtir. Makaledeki bir başka güvenli alan tanımı ise Moira Rachel Kenney'dendir (2001): “serbestçe konuşma ve hareket etmek, kolektif güç oluşturmak ve direniş için stratejiler üretmek için belli bir ruhsat”ı teşvik eden yerler (24). Ayrıca Luhmann pek çok eğitimci için, güvenli alanları yaratmanın, sınıflarını özellikle de kimlikleri ve deneyimleri marjinalleşme eğilimi olan öğrencileri destekleyecek biçimde düzenlemeye dönük bir arzuyu dile getirdiğini belirtir; dolayısıyla öğrenciler bu alanlar sayesinde “bilgiyi çözmek, inşa etmek ve yeniden inşa etmek”te serbest olabilirler (aktaran Luhmann, 48; Stengel ve Weems, 2010: 507).

Susanne Luhmann güvenli alanın kendi üniversitesi kapsamında ise şöyle tanımlandığını belirtir:

[B]enim üniversitemde, mesela, güven[li] alan “kampüsteki cinsel ve toplumsal cinsiyet azınlık mensuplarının **kendilerini yargı veya eleştiri korkusu olmaksızın ifade edebilme** konusunda özgür hissetmesi ve tüm üniversite çalışanları, politikaları, prosedürleri ve tesisleri tarafından kaygılarının kabul edildiği ve ihtiyaçlarının desteklendiği” yerler olarak tanımlanır (48).

Makalenin bütününe bakıldığında Susanne Luhmann güvenlik, güvenileştirme kavram ve politikalarını eleştirerek güvenli alan epistemolojisini okuruna sunsa da bu raporda bu bağlamda detaylı bir tartışma yürütme imkanı bulunmamaktadır. Ancak hem bu metin hem de tahayyül ettiği özgür ve özerk üniversiteleri ve bu üniversitedeki güvenli alanları LGBTI+’lar açısından daha güvenli kılma amaçlarında ÜniKuir, buna dair çabalarırken de ana akım güvenlik,

³ Bu metnin makaleyle ilgili kısımlarında bu kavram, içeriğin yapısını bozmamak amacıyla güvenli alan olarak kullanılacaktır.

güvenleştirme politikalarıyla, özel güvenlik birimi ya da kolluk kuvvetleriyle ya ayrıştırıcılıkla, kutuplaştırıcılıkla, şiddetle, yerleşkelerin bulunduğu yerelle bağını koparan turnikelerle güvenli hale getirilmeye çalışılan üniversitelerden ziyade her daim sınırları geçirgen, dönüştürülebilir ve kendini yenileyen imkan ve normlarla inşa edilen güvenli alan ve politikalarının oluşturulmasına katkı sunmayı hedefler. Nitekim ÜniKuir güvenli alanları kapalı kutular, izole alanlar, sınırları sert hatlarla belirlenmiş mekanlar-mecralar ve mükemmeliyet merkezleri-mekanları değil; dönüşüme açık, kapsamını ve sınırlarını esnetebilen, türlü olasılıklar karşısında devinebilen ve bu alanları bileşenleriyle birlikte kuran, dönüştüren ve yenileyen mecralar olarak tahayyül eder.

Kampüste ve üniversitelerde güvenli alan sadece üniversite bileşeni LGBTİ+'ların sıcak karşılandığı (*welcoming*) bir atmosferden ziyade özellikle engellilik-sakatlık, etnisite, ırk, inanç, sınıf, yaş gibi kapsamlardaki tüm dezavantajlı topluluklara mensup üniversite bileşenleri için kesişimsel ve kapsayıcı perspektiflerle daha özenli inşa edilmiş bir kurum kültürü ve imkanlarıyla tüm bileşenlerine ev sahipliği yapmak anlamına gelir. Ayrıca bu kesişimsellik yalnızca insanmerkezci değil, tüm türleri ve çevreyi de kapsamaktadır. Nitekim kampüsler ve üniversiteler sadece insanların değil aynı zamanda hayvan ve bitkilerin de yaşam alanıdır. Tüm üniversite bileşenlerinin özgür ve şiddetsiz yaşamı için sağlanan imkanlar sadece insanlara yönelik değil, o üniversitede varlığını sürdüren her bir canlı ve bu canlıların yaşam alanlarını da kapsar.

03.

MEDİKO-SOSYAL MERKEZLERİ VEYA
SAĞLIK, SPOR VE KÜLTÜR DAİRELERİ

Üniversitelerdeki mediko-sosyal merkezler; öğrencilerin sağlık, esenlik ve refahlarını korumak, geliştirmek ve desteklemek için hizmet sunan, genelde medikal yani tıbbi destek sağlayan sağlık birimleri, psikolojik destek sağlayan danışmanlık birimleri başta olmak üzere özellikle çoğu devlet üniversitesinde sağlık dışında kültür ve spor işlerinden de sorumlu olan birimleri bünyesinde barındıran ya da birbiri yerine geçen kompleks merkezlerdir.

Mediko-sosyal merkezler veya sağlık, kültür ve spor daireleri; üniversite bileşenleri için tıbbi destek ve tedavi, öğrenciler için psikolojik danışmanlık desteği, üniversite bileşenleri için cinsel sağlık hizmetleri sağlayan ve öğrenci sağlığı eğitimi, kültürel faaliyetler düzenleyen birimlerdir. Sağlık daire başkanlıkları öğrencilerin sağlıklı bir yaşama sahip olmaları ve bunu sürdürebilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını, kültür daire başkanlıkları öğrencilerin kültürel farkındalıklarını artırmak ve farklı kültürlere açık olmalarını sağlamak amacıyla çeşitli faaliyetler düzenlenmesini, spor daire başkanlıkları ise öğrencilerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarını korumak ve geliştirmek için spor ve rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlayan birimlerdir.

Bu birimlerin varlığı ve işlerliği LGBTİ+ öğrenciler için oldukça önemlidir. Nitekim LGBTİ+ öğrencilerin cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri ve cinsiyet ifadeleri nedeniyle karşılaştıkları ayrımcılık ve tüm zorlukların neden olduğu stres, anksiyete, korku gibi ruh sağlığı durumlarının üniversitelerdeki mediko-sosyal merkezler tarafından ele alınması ve LGBTİ+'ların türlü zorluklarla baş edebilmesini, esenliğini sağlarken bunlara kampüste neden olan etmenlerin önlenmesi için ilgili birimlerle sürekli iletişim halinde olması gerekir. Ayrıca üniversite yönetimlerinin bu merkezler aracılığıyla elde ettiği danışan sayısını takip etmesi ve LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık, zorbalık ve şiddet konusunda karşılaştıkları durum ve olayları sıfıra indirme yolunda çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

LGBTİ+ öğrencilerin ayrımcılık, taciz veya şiddetle karşılaşmaları durumunda, mediko-sosyal merkezlerde bulunan yetkililer, kurum içi politikalar hakkında bilgilendirme yapabilme kapasitesine sahip olmalı, öğrencileri kurum içindeki ve/veya kurum dışındaki ilgili yerlere yönlendirebilmelidir.

Üniversitelerdeki sağlık merkezleri, öğrencilerin genel sağlık sorunlarına çözümler sunmak için hastalık teşhisi, tedavisi ve yönetimi, aşılar, sağlık kontrol gibi hizmetleri sağlamanın yanı sıra, öğrencilere sağlık konuları hakkında bilgi vermek için eğitim ve seminerler düzenlemekle de yükümlüdür. Bu birimler bir yurttaş olarak sağlık haklarına erişimde zorluk yaşayan LGBTİ+ öğrencilerin sağlık sorunlarına erken müdahale edebilmelerine olanak sağlayacak birimler haline getirilmelidir.

Sağlık merkezleri tarafından LGBTİ+'lar için cinsel sağlık, cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar, hormon terapisi, cinsiyet uyum süreci hakkında bilgilendirme yapılabileceği gibi LGBTİ+ öğrencilerin bu hizmetlere üniversite bünyesinde erişilebilmesi ve bu merkezlerin kapsayıcı hizmetler sunması LGBTİ+ öğrenciler için hayati önem taşımaktadır.

Kapsayıcı sağlık hizmetleri sunmaları gereken bu merkezler, tümü anonim olmak üzere CYAE (cinsel yolla aktarılan enfeksiyon) testleri, HIV/AIDS testleri, koruyucu cinsel sağlık hizmeti gibi türlü olanaklar sunabilirler. Bu hizmetler, öğrencilerin sağlık durumları hakkında bilgi sahibi olmalarına ve gerektiğinde cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlardan korunmaya dair bilgilendirme ve önleme desteğine erişebilmelerine imkan tanır.

LGBTİ+ öğrencilerin, üniversite bünyesindeki sağlık ve test merkezlerine gitmekten çekinmeleri veya endişe duymalarının önüne geçilmesi için kurum içerisinde ayrımcı tutum ve davranışlara müsamaha gösterilmemesi, uzmanların güncel, kapsayıcı ve yeterli birikime sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, üniversitelerdeki sağlık merkezlerinde LGBTİ+ öğrencilerin özel ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde birikime sahip, deneyimli, duyarlı ve LGBTİ+'ları patolojikleştirmeyen sağlık uzmanları istihdam edilmeli ve bu merkezler donanımlı uzmanlar tarafından yönetilmelidir. Ayrıca sağlık merkezlerindeki uzmanların; maruz bırakıldıkları ayrımcılık, zorbalık, şiddet ve marjinalleştirmenin LGBTİ+'ların ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin farkında olması gerekmektedir.

Bu birimlerin LGBTİ+ öğrencilere sağladığı fiziksel sağlık hizmetlerinin yanı sıra psikolojik destek, danışmanlık ve eğitim hizmetleri sunması da LGBTİ+'ların ruh sağlığı ve esenliği açısından oldukça önemlidir. Heteroseksüel öğrencilere göre çok daha yüksek oranda ayrımcılığa, zorbalığa, tacize ve şiddete maruz bırakılan LGBTİ+ öğrencilerin üniversitelerdeki psikolojik destek mekanizmalarından faydalanabilmesi; LGBTİ+ öğrencilerin bu zorluklarla başa çıkmalarına ve eğitim öğretim hayatlarında ve gündelik yaşamlarında başarılı, özgüvenli olmalarına yardımcı olacaktır. Bu merkezler, LGBTİ+ öğrencilerin yaşadığı stres, kaygı, depresyon gibi sorunların giderilmesini sağlayabileceği gibi LGBTİ+ öğrencilerin sağlık, esenlik ve başarılarını destekleyecek, ayrıca kampüs atmosferinin LGBTİ+'lar için daha güvenli ve destekleyici olmasını sağlayacaktır.

Son olarak LGBTİ+ öğrenciler, spor faaliyetleri veya kültürel etkinliklere katılmaktan çekinebilirler veya bu hizmetlerin kendilerine uygun olup olmadığı konusunda endişe duyabilirler. Bu yüzden üniversitelerdeki sağlık, kültür ve spor daire başkanlıkları, LGBTİ+ öğrencileri kapsayıcı hizmetler sunarak bu öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmalıdır.

04.

EŞİTLİK OFİSLERİ - CİNSEL TACİZ
VE ŞİDDETİ ÖNLEME BİRİMLERİ
(CTS'LER)

Cinsel Taciz ve Şiddeti Önleme Birimleri (CTS)'ler üniversitelerde meydana gelen cinsel tacizi önleme, başvuru durumunda destek sunma ve süreci yürütmekle yükümlü birimlerdir. Bu birimlerin varlığı ve görünürlüğü; üniversite bileşenleri için kampüslerin daha güvenli olması, taciz, şiddet ve ayrımcılığa tolerans gösterilmemesi, mücadelenin kurumsallaşması ve eşitliğin misyon ve vizyonun parçası haline getirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Geçtiğimiz yıl yayımladığımız *Ankara ve İstanbul'daki Devlet Üniversitelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu*'nda okuyabileceğiniz üzere, izlenen 19 üniversitenin sadece 9'unda cinsel taciz ve şiddeti önlemeye yönelik birim (CTS) ya da mobbing birimi bulunuyor. Ayrıca araştırma katılımcılarının %45,2'si üniversitelerinde CTS birimi olup olmadığı hakkında bilgi sahibi değil.

Rapor, bildirimde bulunma ve destek mekanizmalarına başvuru adımlarının açık, anlaşılır ve net biçimde ifade edilemediği ya da bu konuda bilgiye erişimde zorluk çekildiğini, öğrenciler arasında yaygınlaştırma yapılmadığını ortaya seriyor. Politika belgeleri genellikle kapsayıcı biçimde ve birimlerdeki akademisyenlerin çalışmaları görünür olsa da tüm bunlara öğrenciler erişemiyor. Diğer taraftan üniversitede CTS birimi olsa dahi üniversite bileşeni LGBTİ+'lar, kimliklerinin ifşa edileceği korkusuyla ve/veya LGBTİ+ olmaları dolayısıyla başvurularının reddedileceği ya da ciddiye alınmayacağı endişesini taşıyor. Bu kapsamda CTS birimlerinin var olması LGBTİ+'lar için kampüslerin güvenli olduğu anlamına gelmiyor. En başta, bu birimlerin kapasitelerinin geliştirilmesi, desteklenmesi ve daha güvenli kampüsler için birimlere ayrılan bütçe ve olanakların artırılması gerekmektedir.

Aralık 2021'de E. Ege Tektaş ve Selin Altay tarafından hazırlanan Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Mobbing ile Mücadele İçin El Kitabı: CTS Birimlerine Dair Bilgi Notu, Talepler ve Öneriler başlıklı çalışmaya göre:

Türkiye'de aktif olarak 129'u devlet üniversitesi, 76'sı vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 205 üniversite faaliyet göstermektedir. Bu üniversiteler içerisinde yer alan 26 Cinsel Taciz Önleme Birimi; içinde CTS birimi olmayan 3 üniversitenin ise Mobbing Kurulu ve Mobbing Önleme Yönergesi; diğer 7 üniversitenin ise yine cinsel taciz ve mobbing konularına bakan etik kurul veya politika belgesi ve başvuru mercii olarak gösterilen merkezleri faaliyet göstermektedir. Bu merkez ve birimlerden 18'inin internet sitesi mevcut olmakla birlikte içerik açısından yeterli değildir (5).

Günümüzde ise 205 üniversitenin 40'ında birim, komisyon, koordinatörlük veya politika belgesinden en az biri bulunmaktadır. Hem birim ve merkezlerin sayıca, hem de niteliksel olarak yetersiz olmasındaki en önemli nedenler; toplumsal cinsiyet eşitliğine üniversite içerisindeki karar vericilerin gereken önemi vermeyişinden, hükümetin toplumsal cinsiyet kapsamındaki düşmanlaştırıcı, suçlulaştırıcı ve patolojikleştirici söylemleri ile LGBTİ+ ve kadınları hedef göstermesinden, YÖK'ün bu söylemlerden hareketle üniversitelerin özerkliğine aykırı biçimde toplumsal cinsiyet ifadesinin müfredat ve bölüm, birim, merkez adlarından çıkarılması, değiştirilmesi yönünde kararlar almasından ve üniversite bileşenlerinin bu konuda akademik ya da değil çalışma, etkinlik yapmasının ülkenin üniversitelerinin büyük çoğunluğunda engellenmeye çalışılmasından, sansüre maruz bırakılmasından kaynaklanıyor.

2015'ten bu yana LGBTİ+'ların hem kamusal alanda hem de eğitim-öğretim kurumları bünyesinde daraltılan yaşam, hak ve özgürlüklerini korumanın, birer yurttaş olarak onurlu yaşam sürmelerinin ve eşit haklara erişiminin temini; üniversitelerdeki bu birimler ve üniversitelerin taahhüt ettiği kurumsal politikalar, bu politikaların belgeleri ve ulusal ve uluslararası mevzuata atıfta bulunan yönetmelik ve yönergeler aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine dair politikalar geliştirilmesi ve uygulanması gibi adımlar doğrultusunda hareket etmekten geçiyor.

Bu kapsamda taciz, saldırı, şiddet, zorbalık ve ayrımcılığa dair sıfır tolerans politikaları üretmesi ve uygulaması gereken üniversite yönetimlerine ve ilgili alanda çalışmalarını sürdüren akademisyenlere şunlar önerilir:

1. Tüm üniversitelerde CTS ve eşitlik birimleri kurulmalı ve bu birimlerde yetkin, güncel birikime sahip, feminist etik ve ilkeleri benimseyen uzmanlar istihdam edilmelidir.
2. Tüm üniversite bileşenlerini cinsiyet ve cinsel yönelim temelli şiddet ve ayrımcılıktan korumak adına CTS ve eşitlik birimleri her üniversitede kurulmalı ve her üniversitenin toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık, şiddet ve taciz karşıtı politika belgeleri olmalıdır.
3. CTS birimlerinin üniversitede görünürlüğünün artırılması için birimin, biriminin yerinin ve çalışmalarının yaygınlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmelidir.
4. Üniversitenin herkes tarafından yaygın olarak kullanılan ortak alanlarında CTS birimine ya da tacizi önlemeye dair eğitici içeriklere erişebilecek QR kod içeren stickerlar yapıştirilmelidir.

5. Üniversite bileşenlerine aynı zamanda bu konularda düzenli bilgilendirici mail atılması sağlanmalıdır. CTS birimlerinin işleyişi, kapsamı ve başvuru yollarına ilişkin broşürler ve infografikler hazırlanmalı, bu içerikler yaygınlaştırılmalıdır.
6. Öğrencileri dinlemeye yönelik forumlar veya oturumlar düzenlenmeli, öğrencilerin konuya ilişkin deneyim aktarımları dikkate alınmalı, bu deneyimler politika üretme süreçlerinde göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Üniversite bünyesinde hangi eylemlerin taciz kapsamına gireceğine ilişkin eğitimler yaygınlaştırılmalıdır. Bu eğitimler yalnızca öğrencilere yönelik değil, akademik personel, idari personel, temizlik görevlileri ve güvenlik görevlileri olmak üzere tüm üniversite bileşenlerine yönelik gerçekleştirilmelidir.
8. Üniversite bileşenleri hem cinsel taciz ve saldırı durumunda sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirilmeli hem de cinsel taciz ve saldırıyı gerçekleştirmeleri durumunda karşı karşıya kalacakları hukuki ve idari yaptırımlar konusunda uyarılmalıdırlar.
9. Üniversiteler taciz, şiddet, istismar, zorbalık, mobbing ve saldırıya dair sıfır tolerans politikasını şiar edinmeli ve bunun için önleyici, caydırıcı cezai yaptırımlar ve temel ilkeler belirlemelidir.
10. CTS ve eşitlik birimleri toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli iletişimde olmalı ve üniversitelerin bu STK'larla işbirliği gerçekleştirmesinde aktif rol almalıdır.

05.

ORTAK SOSYALLEŞME ALANLARI

LGBTİ+ öğrenciler için kampüslerdeki ortak kullanım ve sosyalleşme alanları, öğrencilerin kendi kimliklerini keşfetmeleri ve diğer LGBTİ+ öğrencilerle iletişim kurmaları, sosyalleşmeleri için önemlidir. Bu alanlar, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerine olanak tanıdığı kadar izole bir hayat sürmelerini önlemeye yardımcı olur.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve özgürlüğün teşvik edildiği kampüslerde öğrencilerin toplanıp bir araya gelmeleri, sohbet etmeleri, etkinlikler düzenlemeleri, örgütlenmeleri ve kampüs bileşenleriyle iletişime geçebilmeleri için karşılaşma alanları yaratır.

Ortak kullanım alanlarından biri olan **kütüphanelerin**, sadece üniversite bileşenlerinin mekânsal olarak çalışma odaları, masa-sandalye-bilgisayar ve araştırma için sağladığı diğer imkanlar kadar alanı kullanan tüm faydalanıcılar için kapsayıcı olanaklara sahip olması gerekir.

Kütüphaneler kapsamında oldukça önemli diğer nokta kütüphanelerde LGBTİ+ ve toplumsal cinsiyet odaklı kaynakların varlığıdır. LGBTİ+ üniversite bileşenlerinin kendilerini ifade etmeleri, kimliklerini keşfetmeleri, yalnız olmadıklarını bilmeleri ve toplumsal cinsiyet hakkında farkındalık kazanmaları için bu kaynakların varlığı, güncelliği ve çeşitliliği oldukça önemlidir. Çevrimiçi veya basılı materyal olsun, bu kaynakların tümü hem öğrencilere hem akademisyenlere hem de araştırmacıların cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim hakkında bilgiye erişmelerini sağlayacağı kadar her türlü okura da bu konuda farkındalık kazandırır. Kütüphanedeki kaynaklar ayrıca ayrımcılık, zorbalık, taciz veya şiddetle karşılaşılacak durumlarla mücadele etmek için başvurulacak materyallerdir.

Üniversite yönetimlerinin kütüphane bütçelerinde kesintiye gitmemeleri ve alana dair güncel ve türlü diillerdeki kaynakların kütüphanelerine temini sağlanmalıdır. Ayrıca kitap, dergi, gazete gibi türlü materyallerin ücretlerinin öğrenciler için çok yüksek olduğu göz ardı edilmemeli ve kütüphaneler öğrencilerin eğitim öğretim materyallerine erişebileceği bir alan olarak düzenlenmelidir.

Bir başka ortak kullanım alanı **cinsiyetsiz tuvaletler** yani LGBTİ+'ların rahatlıkla kullanabileceği tuvaletlerdir. Bu tuvaletler, büyük ölçüde tekli kullanım odalarından oluşur ve iki cinsiyet sistemi doğrultusunda yani sadece kadınlar ve erkekler olarak ayrılmamıştır. Bunun yerine, herkesin kullanımına açıktır ve genellikle cinsiyetsiz (*unisex veya gender-neutral*) olarak adlandırılır.

Cinsiyetsiz tuvaletler, trans, interseks ve non-binary kişiler için daha güvenli ve rahat kullanım alanı anlamına gelir. Nitekim ortak kullanım alanı olan tuvaletler eğer ikili cinsiyet sistemine göre ayrılmış ise, bu tuvaletlerde LGBTİ+'lar kimlikleri nedeniyle ayrımcılığa uğrayabilir, şiddete maruz bırakılabilir. LGBTİ+'ların

kampüslerdeki ortak kullanım alanlarında rahat, güvende hissetmeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için cinsiyetsiz tuvaletlerin yaygınlaşması oldukça önem taşımaktadır.

Üniversitelerde cinsiyetsiz tuvaletlerin varlığı ve yaygınlaşması; ikili cinsiyet sistemi dışında bırakılan üniversite bileşenlerinin ihtiyaçlarını gidermelerini sağlar, LGBTİ+’lar özelinde farkındalık yaratır, kadın ve erkek tuvaletlerinde ayrımcılığa uğrayan herkesin rahatça kullanabileceği bir tuvalet seçeneği sunar, sadece trans, non-binary ve interseks kişilerin değil -eğer erişilebilirse- herkesin kullanımına açık olması dolayısıyla kampüse kapsayıcı perspektif kazandırır. Cinsiyetsiz tuvaletler, tıpkı özel olarak düzenlenmiş engelli tuvaletleri gibi kadın ve erkek tuvaletlerinden daha az yer kaplar. Bu da kampüslerinin daha sürdürülebilir bir yer olmasına yardımcı olabileme potansiyeli taşır. Son olarak nasıl engelli tuvaletleri için artık üniversiteler farkındalık sahibiye ve bu konuda özen gösteriyorsa başka bir dezavantajlı topluluk olan LGBTİ+’ların da ihtiyaçlarını giderebilmesi ve güvende hissetmeleri için özel ihtiyaçlarının temini konusunda duyarlı olunmalı, ortak kullanım alanlarının düzenlenmesinde bu özel ihtiyaçlar dikkate alınmalıdır. Ayrıca engelli/sakat LGBTİ+’ların kampüste varlığı da göz ardı edilmemelidir.

Aynı şekilde **sanat ve spor bölümlerinin soyunma odalarında veya kampüs spor tesislerinin soyunma odalarında** LGBTİ+’lar için cinsiyetsiz oda ve tuvalet ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu mekanların engelli/sakat LGBTİ+’ların da üniversite bileşeni olabileceği göz önüne alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Dahası erişilebilirlik sadece ortak kullanım alanları için değil üniversitenin tüm yapılarında, yerleşkelerin bütününde uygulanması gereken bir zorunluluk olmalıdır.

Son olarak **yemekhaneler** de LGBTİ+’ların kampüslerde bir araya gelerek destek ve dayanışma göstermesini sağlayabilme potansiyeline sahip mekanlardan biridir. Bu alanlar, üniversite bileşenlerinin birbirleriyle sosyalleşmesine olanak tanır ve LGBTİ+’ların kendilerini yalnız hissetmelerini önleyerek, eğitim-öğretim ve gündelik hayatlarında daha iyi bir deneyim yaşamalarını imkanlı hale getirir. Üniversite yemekhanelerinde sadece LGBTİ+’ların değil tüm bileşenlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hizmet sunulmalıdır. Bu kapsamda vejetaryen, vegan, glutensiz veya helal yemek seçenekleri, LGBTİ+’lar dahil tüm bileşenlerin ihtiyaçlarının karşılanmasını veya inançlarına saygı gösterilmesini mümkün kılar.

06.

YURLAR

Bu metinde daha önce de değindiğimiz *Ankara ve İstanbul'daki Devlet Üniversitelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu*'nda, 18 devlet üniversitesinde LGBTİ+'ların en çok ayrımcılığa maruz bırakıldıkları alan, yurtlar olarak ortaya çıkmıştı. Araştırma için geliştirdiğimiz ölçekteki sorulara verilen yanıtlar; kampüsteki LGBTİ+'lar için en öncelikli sorunlardan birinin barınma olduğunu gözler önüne seriyor.

Bu araştırma ve rapordaki bulgular dışında da LGBTİ+'lar açısından yurtların yaşanabilir ve hatta bu imkandan faydalanabilir hale getirilmesine dair ihtiyaç, ÜniKuir'in verdiği akademik ve hukuki desteklerde de ara anlatılar olarak karşımıza çıkmış ve dönem dönem de çıkmaya devam ediyor. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli yönlendirmeleri yaptığımız danışanların en temel ihtiyaçlardan biri olan barınma haklarının ihlal edilmesi üzerine, LGBTİ+ öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını gidermek için çabalarımızı sürdürüyoruz.

Bu noktada 6 Şubat Maraş merkezli depremlerin ardından Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) 11 Şubat'ta uzaktan eğitim kararı, LGBTİ+'lar başta olmak üzere tüm öğrencilerin hayatlarını etkilemeye devam ediyor. Öğrenciler yurtlarını boşaltarak veya kendi evlerinden ayrılarak aile evlerine, memleketlerine ya da geçimlerini sağlayıp barınabilecekleri başka şehirlere taşınmak zorunda bırakıldılar. Bahar yarıyılına bir arada olmanın getirdiği iyileştirici ve geliştirici atmosferden yoksun bırakılarak başlayan öğrenciler hem depremin etkileriyle baş etme hem ihtiyaçlarını giderebilme, hayatta kalma hem de eğitim-öğretim hayatlarını daha da sekteye uğratmamak için türlü çabalar sarf etmek zorunda bırakıldı. Bu süreçte dönebilecekleri evi olmayan öğrenciler kadar, dönebildikleri aile evlerinde özel alan, internet ve teknolojik imkanlardan yoksun öğrenciler için de eğitime erişim çileli bir süreç olmaya devam etti.

Birer yurttaş olduğu unutulmuş öğrencilerin, barınma ve eğitim-öğretim hakları afet durumunda gözden çıkarılan ilk haklardan oldu ve boşaltılan öğrenci yurtları depremzedelerin, ailelerin yaşamasına elverişli olmamasına rağmen "çözüm" olarak sunuldu. Bu "çözüm"de depremzede öğrenciler bir kez daha mağdur edildi. Deprem bölgesinden üniversitesinin bulunduğu şehre ulaşım zorluğu nedeniyle gidemeyen öğrenciler eşyalarını ve halihazırdaki barınma imkanlarını kaybetti.

Deprem bölgesinde ve depremden etkilenenlerin gittikleri, göç ettikleri şehirlerde yaşamları birlikte kurmaya çabalayanlar, öğrencilerin hem barınma hem eğitim imkanlarına erişebilmeleri için dayanışma örgütleyerek özellikle LGBTİ+ öğrenciler için evlerinin kapısını açtı. Dayanışmayla örülen güvenli alanların sürdürülebilirliği için çalışmalar devam etmekte.

Bu kapsamda LGBTİ+ öğrenciler için barınma yaşamlarını, eğitim-öğretim hayatlarını güven, refah ve sağlıklı sürdürebilmek için en temel ihtiyaçlarından

biri olduğu unutulmamalı ve sadece LGBTİ+ öğrenciler için değil tüm öğrenciler için zorunlu olan bu ihtiyacın, astronomik enflasyon içerisinde yaşanan ülke koşullarında barınmanın temel hak olduğu unutulmamalı ve öğrenciler için kamu ve üniversite yurtlarının ücretsiz olması konusunda adımlar atılmalıdır.

Hali hazırda yurt imkanına erişebilen LGBTİ+'lar ise hem elverişsiz koşullarda yaşamaya hem de ayrımcılığa, şiddete ve zorbalığa maruz bırakıldıkları yurtlarda barınabilmek için mücadelesini sürdürüyor. Yurt hakkı elde eden LGBTİ+ öğrencilerin kimlikleri öğrenildiğinde ise öğrencilerin yurda yerleşmesi engellenebiliyor ve LGBTİ+ öğrenciler en temel haklarından mahrum bırakılmaya devam ediyor.

LGBTİ+ öğrencilerin insani yaşam standartlarında barınma hakkına erişebilmeleri için yurt imkanı olan üniversite ve yerel yönetimlerle birlikte, öğrencilerin barınmasıyla ilgili tüm kurum ve kuruluşlarına şunlar önerilir:

1. Üniversitelerin ve üniversiteliler için temin edilen barınma alanlarının; LGBTİ+ öğrenciler için şiddetten korunma, güvenli bir şekilde sosyalleşme, yaşama ve iyilik halini güçlendirme alanları olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda LGBTİ+'ların barınmaya erişimini engelleyecek uygulamalardan vazgeçilmelidir.
2. LGBTİ+ şemsiyesi içerisinde özellikle trans ve non-binary öğrencilerin barınma haklarına erişimi engellenmemelidir. Ayrıca gerekli imkan sağlanması için yurt olanakları ve kuralları dönüşüme açık olmalıdır.
3. LGBTİ+'lar için cinsiyetsiz yurt odaları ve yurtlardaki ortak kullanım alanlarında cinsiyetsiz tuvalet, duş imkanları sağlanabilmelidir. Hijyen ürünleri yurt yönetimlerinde öğrencilere ücretsiz olarak temin edilmelidir. Regl olan öğrenciler için tuvaletlerde ücretsiz ped, tampon bulunmalıdır. Tuvalet ve duş sayıları yurt nüfusuna uygun olmalı, ortak kullanım alanlarının sıkça temizlenmesine özen gösterilmelidir.
4. Yurtlarda ayrımcılık, taciz ve şiddet gibi olayların yaşanması halinde şiddete maruz bırakılan LGBTİ+ öğrencilerin güvenliğinin öncelenmesi, haklarının korunması ve mağdur edilmemesi gerekmektedir. Ayrıca yurtlarda yaşanabilecek ayrımcılık, zorbalık, şiddet ve tacizi önleme amacıyla; tüm yurt personeline zorunlu toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmelidir ve bu tarz davranış ve tutum gösterenlere yönelik cezai yaptırım uygulanmalıdır.
5. Özellikle çok kalabalık kamu yurtlarında öğrencilerin 7/24 erişebileceği sağlık görevlileri bulunmalıdır.

6. Yurtlardaki koşullar yaşanabilir standartlarda olmalıdır. Kalabalık ve dar odalar yerine daha ferah, eşyaların sığabildiği, herkesin çalışma masası, sandalyesi, dolabı olduğu ve rahat hareket edilebilir alanlar olarak düzenlenmelidir.

07.

DERSLİKLER, AKADEMİSYEN VE
KULÜP ODALARI

Derslikler, akademisyenler ile öğrenci kulüpleri ve odaları; LGBTİ+ öğrenciler için kampüste güvenli, kapsayıcı ve destekleyici bir eğitim öğretim ortamı sağlayan bileşenlerdir.

Akademisyenler, hem LGBTİ+ öğrencilerin bizzat kendilerini desteklemek, iyilik hallerini sürdürmek hem de kampüslerin ve üniversitelerin daha özgür ve güvenli olmalarında oldukça taşıyan aktörlerdir. Akademisyenler, üniversitelerdeki pozisyonları gereği LGBTİ+'larla dayanışma, öznelere alan açma ve öznelere yoldaş ve müttefik olma imkanına sahiptir ve üniversite bileşenleri arasında öğrencilere nazaran çok daha avantajlı konumdadır. Bu imkanlar dahilinde öğrencilerin ve iş arkadaşlarının ihtiyaçlarını anlayarak, destekleyici bir ortam yaratmaya yardımcı olabilirler.

Akademisyenlerin LGBTİ+ öğrencilerin ve iş arkadaşlarının kimlikte yazan isimleri yerine kendilerine ilettikleri **isim ve zamir tercihlerini** kullanması, LGBTİ+'lara saygı göstermesi ve LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık, zorbalık, mobbing ve şiddet gibi kötü durumlara şahit olduğunda veya bu durumlardan haberdar olduğunda bunların önlenmesinde ve faillerin cezalandırılmasında sorumluluk alması ve bu tarz kötü muamelelere maruz bırakılan LGBTİ+'lara özenle yaklaşması; öznelere kampüste güvende hissetmelerini sağlayabileceği gibi kampüsün ve üniversitelerin sadece LGBTİ+'lar açısından değil tüm bileşenler için daha güvenli atmosfere sahip olmalarında rol oynar.

Yine akademisyenler, LGBTİ+ öğrencilerin **derslerde** açık fikirli, kapsayıcı ve hoşgörülü bir ortamda öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar. Bu sayede öğrencilerin fikirlerini paylaşmalarına, soru sormalarına ve özgürce kendilerini ifade etmelerine ve tartışabilmelerine olanak tanır. Ayrıca akademisyenler sayesinde derslerde eşitliği teşvik eden materyallerin kullanılması toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim odaklı konularda doğru, bilimsel ve güncel kaynaklara, bilgiye erişimi sağlar ve bu kapsamda çalışma yapmaları için öğrenciler teşvik edilmiş olur.

Öğrenci kulüpleri ise öğrencilere bir araya gelerek, topluluk oluşturmaları, örgütlenmeleri ve birbirlerini destekleyerek dayanışmaları için bir fırsat sunar. Kulüpler aynı zamanda öğrencilerin sosyal becerilerinin yanı sıra akademik yetkinliklerini ya da gündelik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Örneğin etkinlikler düzenleyerek sorumluluk alan öğrenciler çalışmalarını kapsamında birikim ve deneyim kazanır. LGBTİ+ hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konular hakkında farkındalık yaratmak, topluluklarında eşitliği ve hoşgörüyü teşvik etmek için etkinlikler düzenleyebilir ve yayınlar çıkarabilirler. Bu kulüpler LGBTİ+ öğrenciler için hem bir dayanışma hem de kendileri için de deneyim

kazanma alanları olabileceği gibi LGBTİ+'ların kampüslerde kendilerini daha rahat, özgür ve güvende hissetmelerine yardımcı olacaktır⁴.

⁴ Bu başlık yani derslikler, akademisyenler ile öğrenci kulüpleri ve odaları kapsamındaki 2. politika öneri metnimiz, ilerleyen aylarda yayımlanacağından bu kısımda detaylı içeriğe yer verilmemiştir.

08.

İYİ ÖRNEKLER VE ÖZNE
DENEYİMLERİ

LGBTİ+lar için destekleyici mekanizmaları bulunan Luzern Üniversitesi (İsviçre) ve McGill Üniversitesi (Kanada) öğrencisi öznelere yaptığımız derinlemesine görüşmelerde göçmen LGBTİ+ öğrencilerin hem nasıl yaşamlarını kolaylaştırdığını hem de eğitim-öğretim, kariyer ve yetkinlikleri açısından kendilerini geliştirmelerine sağladıkları olanakları iyi birer örnek olarak görürüz kılmak istedik.

Luzern Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Tıp Fakültesi'nin Sağlık Bilimleri programında yüksek lisans öğrencisi Oğuzhan, HIV'le yaşayan bir LGBTİ+ olarak deneyimlerini şöyle aktarıyor:

Sağlık İletişimi dersinde bir sağlık kampanyası yapmamız gerekiyordu. Ben bu kampanyayı HIV ve HPV üzerine yapmak istedim. Grup arkadaşlarımla HIV testi ve HPV aşısı üzerine bir kampanya gerçekleştirdik. Üniversitede gerçekleşecek öğrencilere yönelik bir kampanya kurguladık. Bilgilendirmeleri kampüsün belli noktalarına asacağız, bu konuda çeşitli etkinlikler yapacağız. Bu etkinliklerle insanlara nerede test ve aşı olabileceklerini anlatacağız ve bu sayede HIV ve HPV özelinde tanıtımlar yapma imkanına erişebileceğiz... Bunu derste yaptık ve herkes çok beğendi.

Başka bir dersinde HIV'den bahsedilirken dersi yürüten akademisyenin, HIV aktivisti olduğunu bildiği Oğuzhan'a "senin ekleyeceğin bir şey var mı" diye sorması üzerine Oğuzhan, derste 15 dakika boyunca aralıksız konuştuğunu ve dersten sonra 1 Aralık Dünya AIDS Günü yaklaşırken Öğrenci İşlerine mail attığını belirterek, şunları söyledi:

1 Aralık geliyordu, ben Öğrenci İşlerine mail attım ve dedim ki: Bugün benim ülkemde ve yurtdışında etkinlikler yaptığım bir gün, üniversitede de mümkünse bir etkinlik yapmak isterim. Öğrenci İşleri kendi kurul toplantısında mailimdeki önerimi değerlendirmeye aldı. Kuruldan bana şöyle dönüş oldu: Sen Halk Sağlığı dersinin misafir öğretim görevlisi olarak (guest lecturer) hem kendi fakülteme, hem Tıp Fakültesine hem de tüm üniversiteye açık bir etkinlik yaptım. Bu ders öncesinde, saydığım tüm fakültelerdeki öğrencilere, hocalara birebir mail atılıp davet edildiler... Sonrasında kurul, okulda başka yapmak istediğin bir şey olur mu diye sordu. Orada da benim Sağlık İletişimi dersi profesörüm kurul toplantısında az önce sözünü ettiğim kampanyayı hatırlatmış. Bu kampanyanın görsellerini grup çalışmasında hazırlamıştık, kampanyanın her ayağı hazır. Kurulun bu öneriye onay vermesinin ardından hazırladıklarımızı okulun her yanına astık. İnsanlar gidip test olsun, aşı olsun diye. Ben iki dersin çıktısı olarak

hem 1 Aralık gündemiyle aşı ve test farkındalığı yürütmüş oldum hem de etkinlikler yaptım. Bunların hepsini HIV'le yaşayan lubunya olarak yaptım. HIV'le yaşayan lubunya olarak baskılanmadığım, ötekileştirilmediğim ve desteklendiğim için hemen benim bu etkinlikleri yapmamı kolaylaştırdılar ve mümkün kıldılar.

1 Aralık Dünya AIDS Günü kapsamında kampüste üniversite bileşeni aktivist bir özne ile ders, etkinlik ve kampanya gerçekleştirmenin yanı sıra kişiyi HIVfobiye, LGBTİ+fobiye ve ayrımcılığa maruz bırakmadan ve görünmezleştirmeden, kendisinin eğitim-öğretimine ve hayatına olağan akışında devam etmesiyle birlikte öğrencilerin ve söz konusu alana dair öznelerin önerilerinin dikkate alındığı, fikirlerinin desteklendiği, bu tarz çalışmaların yapılmasına teşvik ve dahil edildiği bir atmosfer; her türlü kimliğe ve kesişimsel kimliklere sahip üniversite bileşenleri için daha güvenli ve yaşanabilir kampüs anlamına gelir. Ayrıca böylesi bir atmosferde yaşayan ve eğitim-öğretimine devam eden öğrenciler, bulunduğu kurumların aynı zamanda birer paydaşı olarak katılımcı sürecin parçası olurlar ve bu katılımcılık öğrencilerin sadece üniversite kapsamında değil yerelde ve ülkede aktif vatandaş olmalarına önemli derecede katkı sunar. Üniversite bileşenleriyle ilgili alanda kimlikleri ve/veya aktivizmleri dolayısıyla deneyime sahip öznelerin; deneyimlerinin, birikimlerinin ciddiye alınıp bu deneyimlerin bilgi olarak kabul edilmesiyle birlikte üniversitede politika ve faaliyet gerçekleştirmek, öğrencilerin bireysel gelişimlerini, iyilik hallerini destekleyeceği gibi başarılı bir eğitim öğretim ve kariyer hayatı sürdürmelerine olanak tanır.

Öte yandan HIV'le yaşamak, göçmen olmak ya da farklı etnisiteye mensup olmak gibi türlü kesişimsel kimliklere sahip dezavantajlı topluluklardan kişilerin, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, sınıf, etnisite, ırk, yaş, bedensel ve zihinsel yetiler kapsamında ayrıcalıklı kişilere nazaran ayrımcılığa maruz bırakılma ihtimallerinin çok daha fazla olduğu yaşam alanlarında, destekleyici tutumlar sergilemenin kampüslerdeki olumsuz deneyim ve olayların önlenmesini sağlayan etmenlerden biri olduğu da söylenebilir.

Hem ayrımcılığa hem çoklu ayrımcılığa maruz bırakılmamak dahi Türkiye üniversiteleri ile kıyaslandığında Luzern Üniversitesi'ndeki olanaklar iyi birer örnek olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye'deki üniversitelerde LGBTİ+ öğrenciler başta olmak üzere kampanya yürütmenin neredeyse imkansız olduğu eğitim-öğretim alanında, kampüslerde faaliyet gerçekleştirmeyi oldukça zorlaştıran üniversite yönetimleri caydırıcı ve zorlaştırıcı mekanizmalarıyla öğrencilerin özgürlüklerini ve haklarını kısıtladığı gibi bu haklarından faydalanmak isteyenlere yönelik şiddet, ceza ve yaptırımlarla öğrencilerin iyilik halini de olumsuz yönde etkilemeye devam ediyor.

McGill Üniversitesi'nden doktora adayı Merve ise kampüslerinde her öğrencinin üniversitenin sağlık kliniği ve hastanesi üzerinden HPV aşısına

ücretsiz erişebildiğini dile getiriyor. Dahası bu imkanlardan vatandaş ya da göçmen öğrenci ayrımı olmaksızın tüm öğrenciler yararlanabiliyor. Merve'nin üniversitenin bileşenlerine sağladığı imkanlara dair aktardıkları şu şekilde:

Tüm derslerin bilgilerinin yer aldığı sisteme erişebilmek için son 3 senedir It Takes All of Us⁵ ([Eşitlik ve Cinsel Taciz] Hepimizin Meselesi) isimli online ve kredisiz bir dersi hem öğrencilerin hem de akademisyenlerin alması gerekiyor. Cinsel saldırı, cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimlikleri, rıza ve rıza inşası nedir gibi içerikler var bu online ders modüllerinde.

Bunun dışında acil durum hattı olan HotLine mevcut: Anonim bir şekilde hayatta kalanların, şiddete maruz bırakılanların, intiharı düşünen kişilerin arayıp destek isteyebilecekleri bu hat haftanın 5 günü öğlen-gece 12 arası açık. Sadece ayrımcılığa ve nefret söylemlerine maruz kalan LGBTİ+'ların da ulaşabilecekleri ikinci bir hat daha var.

Bir başka imkan ise Peer Support Center (Akran Desteği Merkezi): Burada yüz yüze görüşmeler ile öğrenciler arasındaki deneyim aktarımı ve akran danışmanlığı yapılıyor. Bu Merkez sadece LGBTİ+'lara değil tüm öğrencilere açık ama kapsayıcı bir yer.

McGill'deki akran destek uygulamasına benzer şekilde Almanya'daki yüksek okul deneyiminden de bahseden Oğuzhan, kampüste öğrencilerin kendi akranlarından birer danışmanı olduğunu belirtiyor: "Okula ve şehre yeni gelen bir lubunya olarak bana hem kampüs içindeki hem de kampüs dışındaki kapsayıcı mekanları, etkinlikleri anlatan ve bürokratik işlemlerimde neyi, nerede yapabileceğimi ben yola koyulmadan bana anlatan kişi bu *buddy*. Hem danışman hem akran hem de arkadaş. LGBTİ+ öğrenciye, LGBTİ+ bir akran danışmanı atanıyor okul tarafından."

McGill'deki bir başka iyi örnek uygulaması ise *Walk Safe (Güvenli Yürüyüş)* uygulaması. Merve, öğrencilerin gönüllü olarak yürüttüğü bu servisin aynı acil hattı (*HotLine*) gibi işlediğini ve özellikle kadın ve trans öğrenciler kampüste ya da kampüsten evlerine yalnız yürümek istemediklerinde bu hattı arayıp, birlikte yürüdüklerini dile getiriyor.

Son olarak McGill'de hem akademisyenler hem de öğrenciler için *Safer Spaces (Daha Güvenli Alanlar)* programı kapsamında her ay LGBTİ+'lara dair çeşitlilik ve kapsayıcılık programlarının içine dahil edilen seçmeli atölyeler yapılıyor.

5 McGill (2023). *It Takes All of Us* ([Eşitlik ve Cinsel Taciz] Hepimizin Meselesi). 30.01.2023. <https://www.mcgill.ca/osvrse/education/online-modules> 18 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

09.

SON SÖZ

Üniversiteler sadece bir eğitim-öğretim mekanı değil; bileşenlerine bir aradalık, yan yanalık, dayanışma, temas, sosyalleşme ve özgürlük imkanları sunan, özellikle LGBTİ+ öğrencilere kamusal alanlardan ve aile evi gibi özel alanlardan (çoğu zaman, çok) daha güvenli ve rahat atmosfer sağlayan kurumlardır.

ÜniKuir'in hem *Lubunya Tercih Yapıyor*⁶ hem de *Kampüsten Uzakta*⁷ serileri aracılığıyla LGBTİ+'ların yüksek öğrenim hayatlarına başlamak kadar hangi üniversitelerde bu hayatlarını sürdüreceğinin kararını vermelerinde, kendilerine sunulan seçenekler arasında daha güvenli kampüs atmosferi bulunan üniversiteleri tercih ettiği sonucu ortaya çıkıyor. Ayrıca LGBTİ+'lar, kampüsleri halihazırda güvenli birer alan olsun veya olmasın üniversitelerini tüm bileşenlerle birlikte daha yaşanabilir ve güvenli kılmamanın mücadelesini sürdürmeye devam ediyor.

Kampüsleri LGBTİ+'lar için daha güvenli ve özgür atmosfere büründürmek için inşa edilebilecek politika ve uygulama önerilerini sunmayı amaçladığımız rehber serimizin ilk çıktısı olan bu yayını, *Kampüsten Uzakta* serisinden Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı birinci sınıf öğrencisi Yasin'in sözleriyle sonlandırmak, kampüslerin ve yurtların aile evlerinden daha güvenli alanlar olduğu ve olma potansiyeli taşıdığı görünür kılması bakımından önem taşıyor. Çünkü uzaktan eğitim kararı, LGBTİ+ öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarını kesintiye uğratmasının yanı sıra öğrencilerin kuir kimliklerine dair ifadeleri sergilemelerini de sekteye uğrattırıyor ve kendilerini gizlemek kadar paylaşımlarına, sözlerine otosansür uygulamak zorunda kaldıklarını gözler önüne seriyor:

“Aile evine döndüğüm için okuduğum şehirdeki kadar özgür hissetmiyorum kendimi her alanda ailem tarafından çok fazla kısıtlanıyorum. Giydiğim şeylere, konuşmama ve davranışlarıma dikkat etmek zorundayım hatta en sevdiğim, gökkuşağı renkli çorabımı bile valizimin içine koyup kilitledim.”⁸

LGBTİ+'ların kimliklerini özgürce yaşayabilmesi, daha güvenli kampüs ve yurtlarına kavuşabilmesi temennisiyle...

6 unikuir.org (2022). *Lubunya Tercih Yapıyor*. 27.07.2022-24.08.2022. <https://www.unikuir.org/etiketler/lubunya-tercih-yapiyor/haber> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

7 unikuir.org (2023). *Kampüsten Uzakta*. 24.02.2023-07.03.2023. <https://www.unikuir.org/etiketler/kampusten-uzakta/haber> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

8 unikuir.org (2023). *Kampüsten Uzakta #10 - Kayla ve Yasin Anlatıyor. “Gökkuşağı renkli çorabımı bile valizimin içine koyup kilitledim”*. 06.03.2023. <https://www.unikuir.org/haberler/gokkusagi-renkli-corabimi-bile-valizimin-icine-koyup-kilitledim-06-03-2023> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

Kaynakça

Kenney, Moira Rachel (2001). *Mapping Gay L.A.: The Intersection of Place and Politics*. Philadelphia: Temple University Press.

Luhmann, Susanne (2016). "Queer Pedagojiyi Yerinden Oynatmak: 'Güven alanı' illüzyonu". *Kaos Q+*. S. 4, 46-57.

McGill (2023). *It Takes All of Us (Hepimizi Kapsar)*. 30.01.2023. <https://www.mcgill.ca/osvrse/education/online-modules> 18 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

Stengel, Barbara and Lisa Wems (2010). "Questioning Safe Space: An Introduction." *Studies in Philosophy and Education*. 29 (6), 505-507.

Şebin (2022). *Üniversiteli LGBTİ+ Toplulukları Yıllık Raporu 2021*. Ankara: Üniversiteli Kuir Araştırmaları ve LGBTİ+ Dayanışma Derneği. <https://www.unikuir.org/assets/public/projects/dosyalar/universiteli-lgbti-ogrenci-topluluklari-yillik-raporu-2021.pdf> 18 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

Tektaş, E. Ege ve Altay, Selin (2022). *Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Mobbing ile Mücadele İçin El Kitabı: CTS Birimlerine Dair Bilgi Notu, Talepler ve Öneriler*. Ankara: Üniversiteli Kuir Araştırmaları ve LGBTİ+ Dayanışma Derneği. <https://www.unikuir.org/assets/public/projects/dosyalar/fh-cts-kitapcik.pdf> 2 Mayıs tarihinde erişildi.

ÜniKuir Derneği (2023). "Gökkuşuğu renkli çorabımı bile valizimin içine koyup kilitledim". 06.03.2023. <https://www.unikuir.org/haberler/gokkusagi-renkli-corabimi-bile-valizimin-icine-koyup-kilitledim-06-03-2023> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

ÜniKuir Derneği ve SPoD (2022). *Ankara ve İstanbul'daki Devlet Üniversitelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu*. Ankara. <https://www.kuirizlem.org//pdf/ANKARA-VE-ISTANBUL-DAKI-DEVLET-UNIVERSITELERINDE-LGBTI+HAKLARI-BAGLAMINDA TOPLUMSAL CINSIYET-ESITLIGI-RAPORU.pdf> 19 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

unikuir.org (2022). *Lubunya Tercih Yapıyor*. 27.07.2022-24.08.2022. <https://www.unikuir.org/etiketler/lubunya-tercih-yapiyor/haber> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

unikuir.org (2023). *Kampüsten Uzakta*. 24.02.2023-07.03.2023.

<https://www.unikuir.org/etiketler/kampusten-uzakta/haber> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

unikuir.org (2023). *Kampüsten Uzakta #10 - Kayla ve Yasin Anlatıyor. "Gökkuşuğu renkli çorabımı bile valizimin içine koyup kilitledim"*. 06.03.2023. <https://www.unikuir.org/haberler/gokkusagi-renkli-corabimi-bile-valizimin-icine-koyup-kilitledim-06-03-2023> 25 Nisan 2023 tarihinde erişildi.

© /unikuir
www.unikuir.org
✉ info@unikuir.org

